

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

УДК 327.8 (470+571)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.53.16>

РЕФЛЕКСИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ: РОСІЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Микола Бушев

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки,
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна*

У статті визначено та досліджено основні засоби інформаційної агресії, які сьогодні активно використовує Росія під час ведення інформаційних воєн як складової гібридного протистояння із Заходом. Особливу увагу зосереджено на вивченні рефлексивного управління як одного з головних інструментів російського військово-політичного керівництва з встановлення тотального державного контролю над інформаційним простором Росії та здійснення інформаційно-психологічного впливу на суспільства інших держав.

У цьому контексті з'ясовано, що інформаційна кампанія, що координується рефлексивним управлінням, не обмежується впливом лише на одне рішення. Вона може змусити противника прийняти низку рішень, що послідовно виключають варіанти, які могли б покращити його становище, доки він нарешті не зіткнеться з вибором між поганим і ще гіршим рішенням, а будь-який із наявних варіантів буде вигідним опоненту.

Обґрунтовано, що рефлексивне управління є інформаційною зброєю, яка часто буває ефективнішою у досягненні військових цілей, ніж зброя традиційна. Його використання, передусім засобом дезінформації та створення спотвореної картини світу, призводить до дестабілізації внутрішньополітичної ситуації у державах-опонентах.

Важливість цього дослідження зумовлена насамперед повномасштабним вторгненням Росії в Україну, в контексті якого країна-агресор використовує широкий спектр інформаційно-психологічних операцій із застосуванням різноманітної інформаційної зброї. Розуміння особливостей ведення інформаційної війни з боку Росії дасть змогу спрогнозувати сценарії та наслідки майбутніх інформаційно-психологічних операцій щодо нашої держави, а також, що найважливіше, ефективно їм запобігти та протидіяти.

Ключові слова: інформаційна війна, інформаційна агресія, інформаційна політика, рефлексивне управління, інформаційний простір.

Формування в Росії комплексу засобів інформаційної агресії та ведення інформаційних воєн бере свій початок з активної діяльності КДБ щодо дезінформації та пропаганди за межами СРСР. Тож відтоді одним із основних завдань КДБ (ФСБ) було та є здійснення психологічного впливу на суспільства інших держав. У наш час реалізації пропагандистських наративів Кремля на практиці здебільшого реалізуються завдяки створенню тотально підконтрольними засобами масової інформації «коректного» світосприйняття. Зокрема, Росія нав'язує ідеї «месіанства» та оперує релігійними спекуляціями. Наративи концепції «російського миру» та руху «за державність та духовне відродження Святої Русі» активно поширюються як серед власного населення, так й на міжнародній арені. Одним із основних положень згаданої концепції є твердження щодо глобальної геополітичної кризи, яка

виникла після розпаду СРСР, що трактується у контексті перемоги США у Холодній війні, зокрема унаслідок ефективного застосування політичного впливу та інформаційних технологій. Тут треба звернути увагу, що інформаційне протиборство періоду Холодної війни характеризувалось обмеженим спектром засобів інформаційної агресії та, водночас, значними масштабами зон впливу й ресурсів, необхідних для реалізації визначених завдань.

Саме тому сьогодні Росія вбачає необхідність у домінуванні в інформаційній сфері й вважає його головним фактором успіху в конфліктах: «Майбутні війни розв'язуватимуться вмілим поєднанням військових, невійськових і спеціальних ненасильницьких заходів, що реалізуюватимуться за допомогою різноманітних методів, а також поєднання політичних, економічних, інформаційних, технологічних та екологічних заходів, насамперед шляхом використання переваг у інформаційній сфері. Інформаційна війна в нових реаліях стане відправною точкою будь-яких військових дій, що тепер зазвичай називають гібридними війнами, у яких широко використовуватимуться засоби масової інформації та, де це можливо, глобальні комп'ютерні мережі» [Цит. за: 5, с. 6].

Тож російська влада інтерпретує інформаційне протиборство та інформаційну війну крізь призму використання широкого спектра засобів впливу. «Це ворожа діяльність, що використовує інформацію як інструмент, ціль або сферу діяльності». Згаданий спектр включає в себе як дії у комп'ютерних мережах, радіоелектронну боротьбу, послаблення зв'язку, знищення навігаційного забезпечення, так й здійснення різного виду психологічних операцій. Комплексне застосування цих засобів формує систему, методи та цілі впливу на сприйняття реальності політичною владою супротивника, його суспільством, а також міжнародною спільнотою на усіх можливих рівнях [5, с. 6]. Таке поєднання та координація між різними інформаційними інструментами є відмінною рисою нового підходу Росії до ведення інформаційних воєн.

Зауважимо, що однією з фундаментальних відмінностей між російським і західним підходами до розуміння інформаційної війни є класифікація операцій із застосування комп'ютерних мереж та іншої діяльності в кіберпросторі. Йдеться про те, що кіберпростір як окремий домен не входить до переліку термінів, якими оперують російські політики чи військові. Відмежування діяльності в кіберпросторі від іншої діяльності, пов'язаної з обробкою, знищенням або крадіжкою інформації, у російському розумінні розглядається як штучне. Натомість використовують поняття «інформаційний простір», у яке включають як комп'ютерну, так й людську обробку інформації, по суті, когнітивну сферу. Тож в російському розумінні йдеться про розрізнення операцій із застосування комп'ютерних мереж від інших видів діяльності – це поділ на інформаційно-технічну та інформаційно-психологічну сфери. Тобто, йдеться про два головні напрями інформаційної війни у російській інтерпретації [5, с. 7-8].

Отже, четверта промислова революція (у розумінні К. Шваба), насамперед стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, цілком очікувано викликали резонанс у російських політичних та військових колах. Після розпаду СРСР перед Росією постали нові виклики, пов'язані з поширенням Інтернету. З одного боку, російських політиків та пропагандистів приваблювала доступність інформації та швидкість її поширення, отримання безпосереднього доступу до цільової аудиторії, а також можливість мобільного використання інформаційно-психологічних та інформаційно-технічних засобів впливу. З іншого боку, російська влада усвідомлювала загрози та ризики, що постали перед РФ з поширенням нової технології. У цьому контексті зауважимо, що на середину 1990 рр. серед російських спеціалістів з інформаційних воєн переважала позиція, що інформаційна зброя є «небезпечнішою, ніж зброя ядерна». Тому вони наголошували на тому, що участь

Росії у системі міжнародних комунікацій та обміну інформацією неможлива без комплексного вирішення проблем інформаційної безпеки [5, с. 38].

Тож відсутність чіткого уявлення про регулювання Інтернету на державному рівні зумовила необхідність розробки нової доктрини національної безпеки. Вперше на політико-партійному рівні це питання постало у 1996 р. на слуханні Державної Думи «Росія та Інтернет: вибір майбутнього», під час якого Інтернет було визначено «загрозою національній безпеці Росії» [5, с. 37-38]. Саме це стало відправною точкою у розвитку доктрини національної безпеки РФ в аспекті інформаційного протиборства та ведення інформаційних воєн.

На перших етапах оновлення доктрини національної безпеки Росія зіткнулась з тотальною нездатністю її реформування через неспроможність ефективної адаптації до нових реалій та викликів. Зокрема, йдеться про те, що концепція інформаційної безпеки все ще перебувала на рівні радіо, телебачення та друкованих засобів масової інформації, а отже, потребувала залучення науково-технічного досвіду у сфері новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Проте застосована стратегія «часткового оновлення» виявилась неефективною.

Першим гучним провалом РФ у контексті інформаційного протиборства стала перша чеченська війна (1994-1996 рр.). Росія поставила собі за мету сконструювати образ «старшого брата» та «центральної держави в регіоні» з точки зору гарантування безпеки на пострадянському просторі. Натомість, намагаючись відтворити геополітичну стратегію США, Росія фактично створила імідж держави-агресора та «інформаційного невігласа», який не має чітких перспектив у розвитку власної геополітичної позиції. У 2003 р. міністр оборони РФ С. Іванов, оцінюючи ведення інформаційної війни в цей період, назвав її результатом «квінтесенцією безпорадності у інформаційній сфері» [3, с. 3]. Отже, наприкінці ХХ-початку ХХІ ст. Росія постала перед необхідністю кардинального оновлення та удосконалення наявних засобів ведення інформаційних воєн.

Значимо, що проблема удосконалення інструментів інформаційного впливу (зокрема, пропаганди) цікавила російську владу не тільки у зовнішньополітичному контексті, а й з погляду встановлення контролю над внутрішньополітичними процесами в країні. Вихідним пунктом тут стало призначення у серпні 1999 р. прем'єр-міністром В. Путіна. 31 грудня того ж року Б. Єльцин добровільно пішов у відставку, передавши свої повноваження прем'єр-міністру В. Путіну, якого було обрано президентом на дострокових виборах у березні 2000 р. Він поставив ціль трансформувати геополітичну траєкторію Росії, централізуючи державну владу. Свої погляди на перспективи розвитку державу він виклав у документі «Росія на межі тисячоліть». На нашу думку, найяскравіша цитата, що характеризує його погляд на тогочасну ситуацію: «Росія вичерпала свій ліміт на політичні та соціально-економічні потрясіння, катаклізми, радикальні перетворення. Тільки фанатики або глибоко байдужі, байдужі до Росії, до народу політичні сили можуть закликати до чергової революції. Під хоч би якими гаслами – комуністичними, національно-патріотичними чи радикально-ліберальними – не розгорнувся би черговий крутий злом всього і вся, держава і народ його не витримають. Росія потребує сильної державної влади і вона повинна мати її» [9]. Тож у такий спосіб В. Путін фактично оголосив початок побудови ультрацентралізованого авторитарного режиму в Росії [1]. Зокрема, протягом першого президентського терміну (2000-2004 рр.) В. Путін встановив контроль над найбільшими телемережами країни. Крім того, у грудні 2001 р. була створена «партія влади» – «Єдина Росія», яка, встановивши за результатами парламентських виборів 2003 р. контроль над Держдумою, стала одним із головних рупорів кремлівської пропаганди.

Під час другої президентської каденції (2004–2008 рр.) серйозним викликом для влади В. Путіна стала Помаранчева революція 2004 р. в Україні. Вона вплинула на внутрішньополітичну ситуацію у Росії. Тому Кремль відчув потребу в посиленні регулювання всіх сфер державного управління та суспільно-політичного життя, щоб запобігти повторенню такого ж сценарію в РФ [1]. Зокрема, це стосувалось й інформаційного простору, адже вільне поширення інформації розглядалось крізь призму загрози путінському режиму та сприяння «кольоровим» революціям. Тож нове законодавство легалізувало суворий контроль над державними та приватними медіакорпораціями [8]. Також треба загадати, що з цього періоду російська влада стала приділяти більше уваги поширенню пропаганди на міжнародному рівні в контексті інформаційного протиборства із Заходом. Йдеться передусім про створення у 2005 р. за кошти державного бюджету пропагандистського міжнародного телеканалу «Russia Today» («RT»).

У цьому контексті особливу увагу треба звернути на те, що вперше відкриту заяву щодо військово-політичних планів Росії на міжнародному рівні було зроблено у виступі В. Путіна на Міжнародній конференції з безпеки у Мюнхені (2007 р.). Він фактично оголосив початок другої Холодної війни. Озвучені претензії Росії базувались на так званій «спробі США впровадити концепцію однополярного світу». Більше того, вперше на глобальному рівні було розкритиковане розширення НАТО. Тодішній генеральний секретар НАТО Я. де Гооп Схеффер, коментуючи промову В. Путіна, назвав її «розчаровуючою та некорисною» [14]. Американські аналітики К. Волкер та Д. Фрід, аналізуючи у 2022 р. цей виступ, дійшли висновку, що Путін якомога чітко дав зрозуміти усьому Західному світу, що він планує робити. Роки стратегічної співпраці, фінансової та економічної допомоги Росії після розпаду СРСР фактично були проігноровані та використані проти Західних країн. Усі договори про неzasостування сили були перекреслені протягом тридцятихвилинної промови [4].

Однак у 2007 р. погрози В. Путіна були недооцінені, що дозволило йому розв'язати глобальну інформаційну та військову кампанії. На нашу думку, цей виступ став відправною точкою для Росії у транслюванні «месіанства» та заклав фундамент для ескалації локальних конфліктів. Протиставляючи експансію НАТО «скромній» геополітичній позиції РФ, Кремль розпочав роботу над повномасштабним вторгненням у Грузію, участю у війні на території Сирії та анексії Донецької та Луганської областей, а також АР Крим. Усвідомлення того, що НАТО не втручатиметься у військові дії розв'язало руки військово-політичному керівництву РФ та спричинило використання нетрадиційних видів озброєння, передусім інформаційного.

Впродовж наступних років Росія вчинила низку військових і гуманітарних злочинів, що вкрай погіршили стосунки з НАТО та його союзниками: війна у Грузії та визнання нелегальних утворень Абхазії та Південної Осетії, анексія Криму та відкрита військова агресія на територіях Донецької та Луганської областей, знищення малайзійського «Боїнга», військова інтервенція з метою підтримки режиму Б. Асада у Сирії, втручання у президентські вибори в США засобом атак на системи комунікації. Важливим аспектом досягнення часткового успіху в агресивній військовій та інформаційній політиці стало використання інформаційної зброї та систем комунікації. У цьому контексті необхідно звернути увагу на те, що детальне вивчення інформаційного компонента у веденні воєн Росією розпочалось лише у 2014 р., після анексії Криму. Натомість Кремль готувався до протиборства з НАТО у інформаційному просторі ще до 2007 р. на основі аналізу військових та інформаційно-психологічних дій США у Афганістані, Іраку та Югославії. Отже, вище керівництво РФ здійснило низку важливих кроків на міжнародній арені, що дало змогу розпочинати військові конфлікти, уникаючи відповідальності за здійснені злочини, та здійснювати інформаційний вплив на суспільства інших країн.

На внутрішньополітичній арені, попри встановлення майже всеохопного контролю (прямого та опосередкованого) над російським інформаційним простором, у його межах усе ж таки лишалась одна сфера, яка становила проблему для Кремля, – кіберпростір (соцмережі, онлайн-відеоплатформи, захищені месенджери та іноземні Інтернет-ЗМІ). Тобто, кіберпростір залишався лише частково контрольований владою, що давало можливість російським громадянам отримувати альтернативну до офіційної інформацію. Тому, щоб запобігти «можливим спробам Заходу дестабілізувати внутрішньополітичну ситуацію» засобом інформаційної війни у кіберпросторі, російська влада легалізує його державне регулювання, ухваливши з цією метою низку нормативних документів, які визначали стратегію кібербезпеки Росії [7, с. 5-7].

Тож, починаючи з 2012 р., було прийнято комплекс законів, що закріпили систему нормативно-правових та технологічних засобів з контролю над кіберпростором. У своїй сукупності вони були спрямовані на реалізацію концепції «цифрового суверенітету» – створення власного національного сегменту російського Інтернету, який буде самодостатнім та незалежним від зовнішніх впливів [7, с. 12-13]. Серед згаданих документів виокремимо такі: закон № 121-ФЗ від 20 липня 2012 р., згідно з яким, зокрема, некомерційні організації, що отримують закордонне фінансування та займаються «політичною діяльністю», зобов'язані зареєструватись як іноземні агенти. Закон № 139-ФЗ від 28 липня 2012 р., відповідно до якого, зокрема, був створений єдиний список заборонених сайтів (так званий «чорний список»), що перебуває під контролем Роскомнагляду (Федеральної служби з нагляду у сфері зв'язку, інформаційних технологій і масових комунікацій).

Закон № 398-ФЗ від 28 грудня 2013 р., згідно з яким, зокрема, Генпрокуратура отримала право зобов'язати Роскомнагляд блокувати без рішення суду сайти, які вона вважає екстремістськими. Закон № 242-ФЗ від 21 липня 2014 р. про локалізацію збереження персональних даних – зобов'язує сервіси електронної пошти, соцмережі та пошукові системи зберігати данні російських користувачів на серверах, які розташовані в Росії. Закон № 305-ФЗ від 14 жовтня 2014 р., що обмежує іноземну власність у російських ЗМІ (іноземні інвестори не можуть володіти більше, ніж 20% у медіакомпаніях, що працюють у Росії).

«Пакет Ярової»: закон № 374-ФЗ та № 375-ФЗ від 6 липня 2016 р. – зобов'язують операторів мобільного зв'язку та Інтернет-провайдерів зберігати контент та пов'язані з ним метадані, а також надавати доступ до них владі без рішення суду. Крім того, онлайн-сервіси (наприклад, обмін повідомленнями, електронна пошта та соцмережі), які використовують зашифровані дані, мають надавати ключі шифрування та дешифрування ФСБ. Ключі шифрування і дешифрування необхідні для декодування отриманих, переданих, доставлених чи оброблених електронних повідомлень та інформації й повторного шифрування. На практиці ці закони дають змогу російським спецслужбам отримувати доступ до приватної та корпоративної інформації. Закон № 90-ФЗ від 1 травня 2019 р. (так званий закон про «суверенний Інтернет»), який вимагає, зокрема, від операторів встановлювати програмне забезпечення та державне обладнання, яке може фільтрувати, перенаправляти та відстежувати онлайн-трафік, а також дасть змогу Роскомнагляду «відрізати» Росію від глобальної мережі Інтернет «на випадок надзвичайної ситуації» [7, с. 15-16].

Отже, можемо констатувати, що визначальною особливістю інформаційної агресії та ведення інформаційних війн Росією є координація інформаційного простору єдиним центром прийняття рішень. Досягти цього вдалось за допомогою так званого «рефлексивне управління». Йдеться про такий підхід до використання інформації, що дає змогу мобілізувати усі необхідні ресурси для їхнього застосування проти держави-опонента чи з метою виконання певних завдань всередині держави. Це «практика визначення рішень

противника на власну користь засобом зміни його ключових поглядів на світ» [6, с. 4]. Найчастіше поняття «рефлексивне управління» використовують саме в контексті дослідження гібридних конфліктів за участі Росії.

Інформаційна кампанія, що координується рефлексивним управлінням, не обмежується впливом лише на одне рішення. Вона може змусити противника прийняти низку рішень, що послідовно виключають варіанти, які могли б покращити його становище, доки він нарешті не зіткнеться з вибором між поганим і ще гіршим рішенням, а будь-який із наявних варіантів буде вигідним опоненту. Британський аналітик Ч. Бленді описує цей процес так: «Традиційно російський військовий розум, що представлений Генштабом, на відміну від його західних «колег», намагається зазирнути якомога далі у майбутнє, адже передбачливість означає контроль». За його словами, контроль над рішенням опонента досягається засобом надання йому підстав, за допомогою яких він може логічно дійти до власного рішення, але воно заздалегідь визначене іншою стороною [Цит. за: 6, с. 7].

За К. Рейдом, нав'язування противнику хибного образу того, що відбувається навколо нього, відбувається засобом: надання опоненту помилкового чи неповного образу ситуації; створення мети для опонента (змусити противника обрати мету, вигідну для суб'єкта впливу); симуляції слабкості або створення неправдивої картини світу; надання опоненту спотвореної інформації або частини правди на основі власного сприйняття ситуації; надання образу власної цілі; надання образу власної доктрини (створення хибного уявлення про власні процедури та алгоритми ухвалення рішень); надання опоненту хибного образу власного сприйняття ситуації з прийнятним додатковим ступенем ризику [10].

Отже, підсумовуючи, можемо стверджувати, що рефлексивне управління є інформаційною зброєю, яка часто буває ефективнішою у досягненні військових цілей, ніж зброя традиційна. Його використання, передусім засобом дезінформації та створення спотвореної картини світу, призводить до дестабілізації внутрішньополітичної ситуації у державах-опонентах. Військово-політичне керівництво Росії обрало саме рефлексивне управління як інструмент інформаційної війни з метою встановлення більшого контролю над інформаційним полем всередині країни, а також для посилення позицій на міжнародній арені в контексті інформаційного протиборства зі своїми противниками, насамперед з державами блоку НАТО.

Список використаної літератури

1. Бушев М. Від децентралізації до централізації: історія узурпації політичної влади у Росії (1991-2008 рр.). *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2023. Випуск 48. С. 214-219.
2. Cohen S. F. *War with Russia?: From Putin & Ukraine to Trump & Russiagate*. New York: Hot Books. 240 p.
3. Demeuse R. *The Russian War on Truth: Defending Allied and Partner Democracies Against the Kremlin's Disinformation Campaigns / NATO Parliamentary Assembly. Committee on Democracy and Security. General Report*. 2023. 22 p. URL: <https://www.nato-pa.int/document/2023-russian-war-truth-report-garriaud-maylam-014-cds> (дата звернення: 25.03.2024).
4. Fried D., Volker K. *The Speech in Which Putin Told Us Who He Was. Politico*. 18 February 2022. URL: <https://www.politico.com/news/magazine/2022/02/18/putin-speech-wake-up-call-post-cold-war-order-liberal-2007-00009918> (дата звернення: 25.03.2024).
5. Giles K. *Handbook of Russian Information Warfare*. Rome: NATO Defense College, 2016. 77 p. URL: https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-security-studies/resources/docs/NDC%20fm_9.pdf (дата звернення: 25.03.2024).

6. Giles K., Sherr J., Seaboyer A. Russian Reflexive Control. Ontario: Royal Military College of Canada, 2018. 66 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/328562833_Russian_Reflexive_Control (дата звернення: 25.03.2024).
7. Hakala J., Melnychuk J. Russia's Strategy in Cyberspace. Riga: NATO Strategic Communications Centre of Excellence, 2021. 41 p. URL: https://stratcomcoe.org/cuploads/pfiles/Nato-Cyber-Report_11-06-2021-4f4ce.pdf (дата звернення: 25.03.2024).
8. Ognyanova K. Careful What You Say: Media Control in Putin's Russia – Implications for Online Content. *International Journal of E-Politics*. 2014. Vol. 1, № 2. P. 1-15.
9. Putin V. Russia at the Turn of the Millennium. URL: <https://pages.uoregon.edu/kimball/Putin.htm> (дата звернення: 25.03.2024).
10. Reid C. Reflexive Control in Soviet Military Planning. *Soviet Strategic Deception* / B. Dailley, P. Parker (eds.). Stanford, CA: The Hoover Institution Press, 1987. P. 293-312.
11. Snyder T. The Road to Unfreedom: Russia, Europe, America. New York: Tim Duggan Books, 2018. 368 p.
12. Thomas T. L. Russian Information Warfare Theory: The Consequences of August 2008. *The Russian Military Today and Tomorrow: Essays in Memory of Mary Fitzgerald* / S. J. Blank, R. Weitz (eds.). Carlisle, PA: U.S. Army War College Strategic Studies Institute, 2010. P. 265-300.
13. Thomas T.L. Russia's Reflexive Control Theory and the Military. *Journal of Slavic Military Studies*. 2004. Vol. 17. P. 237-256.
14. Watson R. Putin's Speech: Back to Cold War? *BBS News*. 10 February 2007. URL: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6350847.stm> (дата звернення: 25.03.2024).

REFLECTIVE CONTROL AS A TOOL OF INFORMATION WARFARE: THE RUSSIAN CONTEXT

Mykola Bushev

*Ivan Franko National University of Lviv,
Faculty of Philosophy, Department of Theory and History of Political Science,
Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine*

The article identifies and examines the main means of information aggression, which today Russia actively uses during the conduct of information warfare as a component of a hybrid confrontation with the West. Special attention is focused on the study of reflexive control as one of the main tools of the Russian military-political leadership to establish total state control over the information space of Russia and the implementation of informational and psychological influence on the societies of other states.

In this context it has been found that the information campaign coordinated by reflective control is not limited to influencing only one decision. It can force the adversary to make a series of decisions that successively eliminate options that could improve his position, until he is finally faced with a choice between a bad decision and an even worse one, and any of the available options will be advantageous to the opponent.

It is substantiated that reflexive control is an informational weapon that is often more effective in achieving military goals than traditional weapons. Its use, primarily as a means of disinformation and creation of a distorted picture of the world, leads to destabilization of the internal political situation in enemy states.

The importance of this research is determined by the full-scale invasion of Russia into Ukraine, in the context of which the aggressor country uses a wide range of information and psychological operations with the use of various information weapons. Understanding the specifics of Russia's information warfare will make it possible to predict the scenarios and consequences of future informational and psychological operations against our country, as well as, most importantly, to effectively prevent and counteract them.

Key words: information warfare, information aggression, information policy, reflexive control, information space.